

Категорія справи № 361/8413/18: Цивільні справи (з 01.01.2019); Справи позовного провадження; Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин, з них.

Надіслано судом: не визначено. Зареєстровано: 10.12.2021. Оприлюднено: 10.12.2021.

Дата набрання законної сили: 02.12.2021

Номер судового провадження: 61-9988ск21

Верховний
Суд

Постанова

Іменем України

02 грудня 2021 року

м. Київ

справа № 361/8413/18

провадження № 61-9988св21

Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду: Дундар І. О. (суддя-доповідач), Антоненко Н. О., Русинчука М. М.,

учасники справи:

позивач - ОСОБА_1 ,

відповідач - ОСОБА_2 ,

треті особи: служба у справах дітей та сім'ї Золотоніської районної державної адміністрації Черкаської області, орган опіки та піклування виконавчого комітету Броварської міської ради Київської області,

розглянув у попередньому судовому засіданні у порядку письмового провадження касаційну скаргу ОСОБА_1 на рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 28 січня 2020 року у складі судді Сердинського В.С. та постанову Київського апеляційного суду від 23 лютого 2021 року у складі колегії суддів: Білич І. М., Нежури В. А., Стрижеуса А. М.,

ВСТАНОВИВ:

Історія справи

Короткий зміст позовних вимог

У грудні 2018 року ОСОБА_1 звернувся з позовом до ОСОБА_2 , треті особи: служба у справах дітей та сім'ї Золотоніської районної державної адміністрації Черкаської області, орган опіки та піклування виконавчого комітету Броварської міської ради Київської області про визначення місця проживання малолітньої дитини з батьком, стягнення аліментів на утримання малолітньої дитини та відшкодування моральної шкоди.

Позов мотивований тим, що ІНФОРМАЦІЯ_1 у них з відповідачем народився син ОСОБА_3 15 квітня 2014 року між ОСОБА_1 та ОСОБА_2 у виконавчому комітеті Гельмязівської сільської ради Золотоніського району Черкаської області укладений шлюб, про що складено відповідний актовий запис № 4. Прізвище дружини після реєстрації шлюбу - « ОСОБА_2 ». У лютому 2017 року шлюбні стосунки сторін як подружжя припинились в результаті конфліктів, що мали місце між сторонами. З цього часу вони почали проживати окремо: позивач з сином - за місцем своєї реєстрації у м. Бровари; відповідач - у своїх батьків в с. Гельмязів Золотоніського району Черкаської області. 16 серпня 2017 року Золотоніським міськрайонним судом Черкаської області за позовом ОСОБА_2 ухвалено рішення про розірвання шлюбу між сторонами. Рішенням суду позивачу відновлено дошлюбне прізвище - « ОСОБА_2 ».

Враховуючи, що сторони самостійно не дійшли згоди щодо місця проживання дитини, відповідач у березні 2017 року звернувся до суду з позовом про визначення місця проживання дитини з матір'ю. 18 липня 2017 року позов ОСОБА_2 було задоволено. Суд ухвалив рішення про визначення місця проживання дитини з матір'ю та стягнув із нього (батька) аліменти на утримання дитини до досягнення нею повноліття. Після перегляду справи в суді апеляційної та касаційної інстанції, новому розгляді справи в суді першої інстанції та зміні позовних вимог, Броварський міськрайонний суд Київської області рішенням від 13 березня 2018 року ухвалив відібрати ОСОБА_3 від батька та передати його матері. 14 березня 2018 року на виконання цього рішення ним в приміщенні служби у справах дітей та сім'ї Броварської міської ради передано дитину матері. 09 листопада 2018 року Броварським міськрайонним судом Київської області при перегляді рішення суду за нововиявленими обставинами скасовано рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 13 березня 2018 року про відібрання дитини у батька і передачу матері.

Позивач вказував, що починаючи з 15 березня 2018 року і по цей час відповідач ухиляється від надання можливості йому брати участь у вихованні та спілкуванні з дитиною, протягом тривалого часу була відсутня будь-яка інформація щодо місця знаходження дитини та стану її здоров'я. 15 серпня 2018 року дитину за заявою матері, без погодження з батьком, госпіталізували до Черкаського обласного психоневрологічного диспансеру, де дитина перебувала на стаціонарному лікуванні понад 30 днів.

Дії та поведінка відповідача викликають стурбованість у позивача за фізичне і психологічне здоров'я дитини у зв'язку з чим він вважав за необхідне звернутись до суду із зазначеним позовом про визначення місця проживання дитини з батьком, який має всі належні умови для проживання дитини та його виховання.

Також позивач зазначав, що йому була спричинена моральна шкода, яка полягає у душевних стражданнях, яких він зазнав у зв'язку з протиправною поведінкою відповідача - перешкоджанні в реалізації його батьківських прав.

Враховуючи викладене, просив:

визначити місце проживання неповнолітньої дитини - ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_2, з батьком - ОСОБА_1;

стягнути з ОСОБА_2 на його користь аліменти в розмірі 1/5 частини доходу відповідача щомісячно, але не менше ніж 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, починаючи з 01 грудня 2018 року та до досягнення дитиною повноліття;

стягнути з ОСОБА_2 на його користь в рахунок відшкодування моральної шкоди 50000 грн та судові витрати.

Короткий зміст рішення суду першої та апеляційної інстанцій

Рішенням Броварського міськрайонного суду Київської області від 28 січня 2020 року, яке залишене без змін постановою Київського апеляційного суду від 23 лютого 2021 року, у задоволенні позову відмовлено.

Судові рішення мотивовані тим, що між позивачем та відповідачем склалися складні сімейні відносини після розірвання шлюбу, заручником ситуації, яка склалася між колишнім подружжям, опинилася малолітня дитина, ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_2. Відтак, враховуючи малий вік дитини, проживання хлопчика останні два роки з матір'ю, психологічний стан та емоційну прив'язаність дитини до матері, суд вважав, що дитина має проживати разом з матір'ю. Зазначаючи при цьому, що визначення місця проживання дитини з одним із батьків не позбавляє іншого його батьківських прав у вихованні, утриманні та спілкуванні з дитиною.

Відмовляючи у задоволенні вимог щодо стягнення аліментів на неповнолітнього сина, суди виходили з перебування на виконанні рішення Золотоніського міськрайонного суду Черкаської області від 20 вересня 2018 року, за яким з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_2 стягнуто аліменти у твердій грошовій сумі. Рішення не скасоване, а оскільки суд визначає місце проживання неповнолітньої дитини разом з матір'ю, то стягнення аліментів на її утримання є обґрунтованим та законним.

За відсутності наданих позивачем належних та допустимих доказів суд вважав, що не підлягають задоволенню також вимоги позивача щодо стягнення грошових коштів в розмірі 50 000,00 грн в рахунок відшкодування моральної шкоди.

Короткий зміст вимог касаційної скарги

У червні 2021 року ОСОБА_1 подав до Верховного Суду касаційну скаргу, в якій просить скасувати рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 28 січня 2020 року та постанову Київського апеляційного суду від 23 лютого 2021 року в частині відмови у визначенні місця проживання дитини з батьком, а справу в цій частині направити на новий розгляд до суду першої інстанції.

Касаційна скарга обґрунтована тим, що судом не досліджено зібрані у справі докази, встановлено обставини, що мають суттєве значення, на підставі недопустимих доказів, неповно з'ясовано обставини, що мають значення для справи, недоведено обставини, що мають значення для справи, які суди попередніх інстанцій визнали встановленими і висновки суду не відповідають обставинам справи.

Суди неповно з'ясували обставини справи, чи належним чином відповідач піклувалась про стан здоров'я, фізичний, духовний і моральний розвиток дитини, чи не відобразились на психоемоційному стані дитини поведінка та дії відповідача, пов'язані із встановленими намірами її самогубства, переховуванням дитини від батька у психоневрологічному диспансері, а пізніше у християнському духовно-просвітницькому центрі «Воскресіння», перешкодами зі сторони матері у спілкуванні дитини з батьком.

Суди не надали належної оцінки діям та поведінці відповідача, яка без згоди батька госпіталізувала дитину у психоневрологічний диспансер, яка напередодні зустрічей батька з дитиною покидала разом з дитиною місце свого постійного проживання. Не надано належної оцінки діям та поведінці відповідачки, яка близько 4-ох місяців разом з дитиною залишила місце їх проживання без повідомлення про це служби у справах дітей та батька дитини, яка систематично не надавала можливості батьку брати участь у вихованні дитини та спілкуванні з нею, яка залишала одне місце виховання дитини та влаштовувала дитину без погодження з батьком до іншого виховного закладу.

В оскаржених рішеннях відсутні мотиви відхилення доказів, наданих позивачем - висновків перевірки місцевого відділу поліції, листів місцевої служби у справах дітей, якими встановлено факти порушення відповідачем графіку побачень батька з дитиною, встановленого органом опіки і піклування, а також встановлено неодноразові факти відсутності матері з дитиною за адресою їх проживання. Відсутні мотиви відхилення висновків служби у справах дітей Броварської міської ради, викладених за результатами спостереження психолога за поведінкою дитини на спільних побаченнях сторін з дитиною, де відображено ставлення дитини до батька та матері за час спільного з батьком проживання, стан здоров'я дитини та обставини виконання позивачем батьківських обов'язків.

Рішення суду першої інстанції ухвалене за відсутності висновку органу опіки і піклування щодо визначення місця проживання дитини з одним із батьків. Суд же апеляційної інстанції, витребувавши такий висновок за клопотанням позивача, не дослідив повноти та об'єктивності такого висновку, підійшов формально до ухвалення у справі рішення без фактичного з'ясування обставини, проживання з ким із батьків забезпечуватиме якнайкращі інтереси дитини та її розвиток у благодійному, стійкому та безпечному середовищі.

Факт проживання дитини протягом трьох останніх років із матір'ю, на який посилались суди, як на підставу відмови в позові, спричинений насамперед порушеннями строків розгляду цієї справи судами першої та апеляційної інстанцій, оскільки з позовом позивач звернувся ще 07 грудня 2018 року, в той час як повний текст постанови апеляційного суду виготовлено лише 27 травня 2021 року. При цьому, лише 20 вересня 2018 року міськрайонним судом прийнято рішення у справі за позовом відповідача про визначення місця проживання дитини з матір'ю та стягнення аліментів. Крім того, сам факт проживання дитини протягом трьох останніх років із матір'ю не є самостійною підставою для відмови в позові.

Аналіз доводів касаційної скарги свідчить, що судові рішення суду першої та апеляційної інстанцій оскаржуються в частині позовних вимог про визначення місця проживання дитини з батьком. В іншій частині судові рішення не оскаржуються, а тому в касаційному порядку не переглядаються.

Рух справи у суді касаційної інстанції

Ухвалою Верховного Суду від 29 червня 2021 року касаційну скаргу ОСОБА_1 залишено без руху.

Після усунення недоліків, ухвалою Верховного Суду від 03 серпня 2021 року поновлено строк на касаційне оскарження, відкрито касаційне провадження та витребувано справу з суду першої інстанції.

У травні 2021 року матеріали цивільної справи № 236/4288/18 надійшли до Верховного Суду та 28 травня 2021 року передані судді-доповідачу Дундар І. О.

Межі та підстави касаційного перегляду

Переглядаючи у касаційному порядку судові рішення, суд касаційної інстанції в межах **доводів та вимог касаційної скарги, які стали підставою для відкриття касаційного провадження**, перевіряє правильність застосування судом першої або апеляційної інстанції норм матеріального чи процесуального права і не може встановлювати або (та) вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими (частина перша статті 400 ЦПК України).

В ухвалі про відкриття касаційного провадження зазначаються **підстава (підстави) відкриття касаційного провадження** (частина восьма статті 394 ЦПК України).

В ухвалі Верховного Суду від 03 серпня 2021 року вказано, що касаційна скарга містить передбачені частиною другою статті 389 ЦПК України підстави для відкриття касаційного провадження: суд апеляційної інстанції в оскарженому судовому рішенні застосував норму права без урахування висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постановах Верховного Суду від 18 листопада 2020 року у справі № 331/4290/2018, від 19 травня 2021 року у справі № 686/1379/19, від 23 грудня 2020 року у справі № 712/11527/17, від 17 жовтня 2018 року у справі № 402/428/16-ц та судові рішення оскаржується з підстав, передбачених частинами першою, третьою статті 411 ЦПК України.

Фактичні обставини

Суди встановили, що 15 квітня 2014 року було зареєстровано шлюб між ОСОБА_1 та ОСОБА_2

ІНФОРМАЦІЯ_1 у подружжя народився син ОСОБА_3 .

Рішенням Золотоніського міськрайонного суду Черкаської області від 16 серпня 2017 року шлюб між сторонами розірвано.

Враховуючи, що сторони самостійно не дійшли згоди щодо місця проживання дитини, відповідач у березні 2017 року звернувся до суду з позовом про визначення місця проживання дитини з матір'ю.

Рішенням Золотоніського міськрайонного Черкаської області від 18 липня 2017 року, залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Черкаської області від 02 листопада 2017 року позов ОСОБА_2 задоволено. Визначено місце проживання дитини з матір'ю та стягнуто із батька аліменти на дитину до досягнення нею повноліття.

Постановою Верховного Суду від 25 червня 2018 року скасовано ухвалу Апеляційного суду Черкаської області від 02 листопада 2017 року та рішення Золотоніського міськрайонного суду Черкаської області від 18 липня 2017 року, справу передано на новий розгляд до суду першої інстанції.

20 жовтня 2018 року при новому розгляді справи про визначення місця проживання дитини з матір'ю та стягнення аліментів на утримання дитини представником ОСОБА_2 зменшено розмір позовних вимог шляхом виключення з прохальної частини позову вимоги «про визначення місця проживання дитини з матір'ю».

За час перебування справи про визначення місця проживання дитини з матір'ю в провадженні Верховного Суду, ОСОБА_2 звернулась до Броварського міськрайонного суду Київської області з позовом до ОСОБА_1 про відібрання дитини від батька і передачу матері.

Рішенням Броварського міськрайонного суду Київської області від 13 березня 2018 року позов ОСОБА_2 задоволено. Вирішено відібрати ОСОБА_3 від батька та передано його матері.

14 березня 2018 року на виконання рішення Броварського міськрайонного суду Київської області позивачем в приміщенні служби у справах дітей та сім'ї Броварської міської ради передано дитину матері.

09 листопада 2018 року Броварським міськрайонним судом Київської області при перегляді судового рішення за нововиявленими обставинами рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 13 березня 2018 року скасовано.

Комісією з питань захисту прав дитини Золотоніської районної державної адміністрації Черкаської області визначено дні побачення позивача ОСОБА_1 з малолітнім сином ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_2 , три рази на тиждень кожною тижня місяця, кожного четверга, п'ятниці, суботи з 8:00 до 18:00 на території Золотоніського району і м. Черкаси за попередженням відповідача ОСОБА_2 до вирішення даного питання в судовому порядку, що підтверджується витягом з протоколу засідання комісії № 9 від 31 серпня 2018 року.

Рішенням Золотоніського міськрайонного суду Черкаської області від 20 вересня 2018 року стягнуто з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_2 аліменти на сина ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_2 , у твердій грошовій сумі в розмірі 1 300 грн щомісячно, починаючи з 01 липня 2018 року та до повноліття дитини.

Згідно з довідкою про реєстрацію місця проживання особи малолітній ОСОБА_3 зареєстрований за адресою: АДРЕСА_1 .

ОСОБА_2 на «Д» обліку у лікаря-психіатра та лікаря-нарколога не перебуває і за медичною допомогою не зверталася, що підтверджується довідкою Золотоніської центральної лікарні від 08 квітня 2019 року.

ОСОБА_2 зареєстрована в АДРЕСА_1 . Проживала в селі періодично, фактично проживає в селі Гельмязів з кінця лютого 2019 року, характеризується позитивно, має педагогічну освіту (закінчила Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет за спеціальністю «Дошкільне виховання»), та педагогічний стаж роботи з дітьми. На момент розгляду справи судом першої інстанції безробітна, перебуває на обліку Золотоніської міськрайонної філії Черкаського обласного центру зайнятості. Займається доглядом, вихованням сина ОСОБА_3 . До складу її сім'ї входять: син: ОСОБА_3 , ІНФОРМАЦІЯ_2 , зареєстрований АДРЕСА_1 , батько: ОСОБА_4 , ІНФОРМАЦІЯ_3 , працює ТДВ «Русь», механізатор, мати: ОСОБА_5 , ІНФОРМАЦІЯ_4 , має І групу інвалідності загального захворювання. ОСОБА_2 в користуванні має дві окремо виділені житлові кімнати площею 21 кв. м. та 11,8 кв. м. У кімнатах є дитячі іграшки, ігри, книги. ОСОБА_3 забезпечений необхідним одягом та взуттям. Продуктами харчування забезпечені.

Згідно з довідкою-розрахунком від 23 травня 2019 року заборгованість позивача ОСОБА_1 зі сплати аліментів на утримання неповнолітнього сина ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_2, станом на 23 травня 2019 року складає 7 565,66 грн.

ОСОБА_1 проживає за адресою: АДРЕСА_2, у будинку загальною площею 134 кв. м., житлова - 80 кв. м. В будинку проживають: батько дитини (позивач) ОСОБА_1, бабуся - ОСОБА_6, дідусь - ОСОБА_7, прабабуся - ОСОБА_8. Для проживання дитини виділена окрема кімната площею 15,2 кв. м, у кімнаті є окреме спальне місце, шафа для речей, зони для відпочинку та навчання, є дитячий одяг, речі індивідуального користування, іграшки, розвиваючі ігри.

Позиція Верховного Суду

Колегія суддів відхиляє аргументи, які викладені в касаційній скарзі, з таких мотивів.

Європейський суд з прав людини зауважує, що між інтересами дитини та інтересами батьків повинна існувати справедлива рівновага і, дотримуючись такої рівноваги, особлива увага має бути до найважливіших інтересів дитини, які за своєю природою та важливістю мають переважати над інтересами батьків. (HUNT v. UKRAINE, № 31111/04, § 54, ЄСПЛ, від 07 грудня 2006 року).

При визначенні основних інтересів дитини у кожному конкретному випадку необхідно враховувати дві умови: по-перше, у якнайкращих інтересах дитини буде збереження її зв'язків із сім'єю, крім випадків, коли сім'я виявляється особливо непридатною або явно неблагополучною; по-друге, у якнайкращих інтересах дитини буде забезпечення її розвитку у безпечному, спокійному та стійкому середовищі, що не є неблагополучним (MAMCHUR v. UKRAINE, № 10383/09, § 100, ЄСПЛ, від 16 липня 2015 року).

Якщо мати та батько, які проживають окремо, не дійшли згоди щодо того, з ким із них буде проживати малолітня дитина, спір між ними може вирішуватися органом опіки та піклування або судом. Під час вирішення спору щодо місця проживання малолітньої дитини беруться до уваги ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особиста прихильність дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення (частина перша статті 161 СК України).

Тлумачення частини першої статті 161 СК України свідчить, що під час вирішення спору щодо місця проживання малолітньої дитини враховується ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особиста прихильність дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення. До інших обставин, що мають істотне значення, можна віднести, зокрема: особисті якості батьків; відносини, які існують між кожним з батьків і дитиною (як виконують батьки свої батьківські обов'язки по відношенню до дитини, як враховують її інтереси, чи є взаєморозуміння між кожним з батьків і дитиною); можливість створення дитині умов для виховання і розвитку.

Дитина має право на те, щоб бути вислуханою батьками, іншими членами сім'ї, посадовими особами з питань, що стосуються її особисто, а також питань сім'ї. Дитина, яка може висловити свою думку, має бути вислухана при вирішенні між батьками, іншими особами спору щодо її виховання, місця проживання, у тому числі при вирішенні спору про позбавлення батьківських прав, поновлення батьківських прав, а також спору щодо управління її майном. Суд має право постановити рішення всупереч думці дитини, якщо цього вимагають її інтереси (стаття 171 СК України).

При виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування відповідних норм права, викладені в постановках Верховного Суду (частина четверта статті 263 ЦПК України).

У постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 15 вересня 2021 року в справі № 364/1139/19 (провадження № 61-11271св20) вказано, що: «під час вирішення спору щодо місця проживання малолітньої дитини враховується ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особисту прихильність дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення. До інших обставин, що мають істотне значення, можна віднести, зокрема: особисті якості батьків; відносини, які існують між кожним з батьків і дитиною (як виконують батьки свої батьківські обов'язки по відношенню до дитини, як враховують її інтереси, чи є взаєморозуміння між кожним з батьків і дитиною); можливість створення дитині умов для виховання і розвитку».

Кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом. (частина перша статті 81 ЦПК України).

В контексті першочергового врахування інтересів дитини, які переважають над інтересами батьків, встановивши, що для забезпечення інтересів дитини саме визначення місця проживання з матір'ю, врахувавши висновок органу опіки та піклування та думку дитини, суди зробили обґрунтований висновок про відмову у задоволенні позову в частині визначення місця проживання малолітньої дитини з батьком.

Колегія суддів відхиляє посилення в касаційній скарзі на відсутність мотивів неврахування доказів позивача, що унеможливило встановлення фактичних обставин, а саме висновки перевірки місцевої відділу поліції, листів місцевої служби у справах дітей, якими встановлено факти порушення відповідачкою графіку побачення батька з дитиною, встановленого органом опіки і піклування, а також встановлено неодноразові факти відсутності матері з дитиною за адресою їх проживання, з таких підстав.

Суд апеляційної інстанції переглядає справу за наявними в ній і додатково поданими доказами та перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів та вимог апеляційної скарги. Суд апеляційної інстанції досліджує докази, що стосуються фактів, на які учасники справи посилаються в апеляційній скарзі та (або) відзиві на неї. Докази, які не були подані до суду першої інстанції, приймаються судом лише у виняткових випадках, якщо учасник справи надав докази неможливості їх подання до суду першої інстанції з причин, що об'єктивно не залежали від нього (частина перша - третя статті 367 ЦПК України).

Тобто, суд апеляційної інстанції перевіряє законність рішення суду першої інстанції в межах тих обставин та подій, які мали місце під час розгляду справи судом першої інстанції.

У постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 08 вересня 2021 року в справі № 369/7772/15-ц (провадження № 61-12848св21) зазначено, що тлумачення пункту 6 частини другої статті 356, частин першої-третьої статті 367 ЦПК України свідчить, що апеляційний суд може встановлювати нові обставини, якщо їх наявність підтверджується новими доказами, що мають значення для справи (з урахуванням положень про належність і допустимість доказів), які особа не мала можливості подати до суду першої інстанції з поважних причин, доведених нею. У разі надання для дослідження нових доказів, які з поважних причин не були подані до суду першої інстанції, інші особи, які беруть участь у справі, мають право висловити свою думку щодо цих доказів як у запереченні на апеляційну скаргу, так і в засіданні суду апеляційної інстанції. Вирішуючи питання щодо дослідження доказів, які без поважних причин не подавалися до суду першої інстанції, апеляційний суд повинен врахувати як вимоги частини першої статті 44 ЦПК щодо зобов'язання особи, яка бере участь у справі, добросовісно здійснювати свої права та виконувати процесуальні обов'язки, так і

виключне значення цих доказів для правильного вирішення справи. Про прийняття та дослідження нових доказів, як і відмову в їх прийнятті, апеляційний суд зобов'язаний мотивувати свій висновок в ухвалі при обговоренні заявленого клопотання або в ухваленому судовому рішенні».

Інші доводи касаційної скарги не дають підстав для висновку про неправильне застосування судом апеляційної інстанції норм матеріального права та порушення норм процесуального права, яке призвело або могло призвести до неправильного вирішення справи, а зводяться до доведення необхідності переоцінки доказів, які наявні в матеріалах справи.

Згідно частини другої статті 410 ЦПК України не може бути скасоване правильне по суті і законне рішення з одних лише формальних міркувань.

Висновки Верховного Суду

Суд не обмежений доводами та вимогами касаційної скарги, якщо під час розгляду справи буде виявлено порушення норм процесуального права, які передбачені пунктами 1, 3, 4, 8 частини першої статті 411, частиною другою статті 414 цього Кодексу, а також у разі необхідності врахування висновку щодо застосування норм права, викладеного у постанові Верховного Суду після подання касаційної скарги (частина третя статті 400 ЦПК України).

Доводи касаційної скарги, з урахуванням висновку щодо застосування норми права, викладеного у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 15 вересня 2021 року в справі № 364/1139/19 (провадження № 61-11271св20), не дають підстав для висновку, що оскаржені судові рішення ухвалені без додержання норм матеріального та процесуального права. У зв'язку з наведеним, колегія суддів вважає, що касаційну скаргу належить залишити без задоволення, а оскаржені судові рішення без змін.

Керуючись статтями 400, 401, 409, 410, 416 ЦПК України Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду

ПОСТАНОВИВ:

Касаційну скаргу ОСОБА_1 залишити без задоволення.

Рішення Броварського міськрайонного суду Київської області від 28 січня 2020 року та постанову Київського апеляційного суду від 23 лютого 2021 року в частині позовних вимог ОСОБА_1 до ОСОБА_2, треті особи: служба у справах дітей та сім'ї Золотоніської районної державної адміністрації Черкаської області, орган опіки та піклування виконавчого комітету Броварської міської ради Київської області, про визначення місця проживання малолітньої дитини з батьком залишити без змін.

Постанова суду касаційної інстанції набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Судді:

І. О. Дундар

Н. О. Антоненко

М. М. Русинчук